

HÄIRINTÄVAPAA URHEILU

Mistä on kyse?

Et ole yksin

USKALLA PUHUA

www.etoleyksin.fi

Et ole yksin-palvelu

Et ole
yksin

Väestöliitto

SOITA / MA-TI 14-17.30
0800 144 644

CHATTA / KE-TO 14-17.30
www.etoleyksin.fi

Yhteydenottojen aiheita

Kiusaaminen

Muu henkinen väkivalta

Seksuaalinen häirintä

Seksuaaliväkivalta

Muu fyysinen väkivalta

Väestöliitto

Materiaaleja eri toimijoille:

- Epäasiallisen käytöksen ennaltaehkäisy urheiluseuroissa
- Materiaalipankki
- Verkkokoulutus

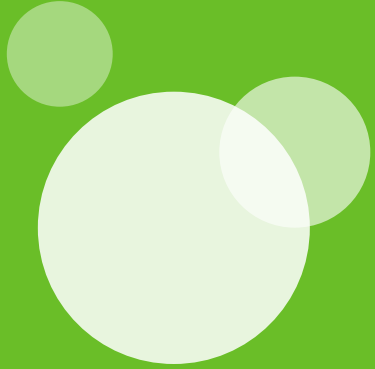

SOITA / MA-TI 14-17.30

0800 144 644

CHATTA / KE-TO 14-17.30

www.etoleyksin.fi

Epäasiallinen käytös, häirintä ja väkivalta

Mistä on kyse?

Et ole yksin

Kysymyksiä

- 1. Mitä eroa on flirttailulla ja seksuaalisella häirinnällä?**
- 2. Onko homottelu tai huorittelu yksi seksuaalisen häirinnän muoto jos se sanotaan vitsillä kaverille?**
- 3. Missä menee vitsin/kiusoittelun ja kiusaamisen raja?**

Mitä epäasiallinen käytös ja väkivalta oikeastaan on?

- **Henkinen väkivalta**
  - kiusaaminen, vähättely, nöyryyttäminen, ulkopuolelle jättäminen
  - Voi olla portti muihin väkivallan muotoihin normalisoituessaan
  - Voi olla vaikea puuttua
- **Fyysinen väkivalta**
  - Lyöminen, töniminen, repiminen jne.
- **Laiminlyönti**
  - Esim. treenautetaan vammasta huolimatta jne.
- **Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä**
- **Seksuaaliväkivalta**

Mitä sukupuoliin perustuva häirintä on?

- Halventava tai alentava puhe toisen sukupuoliin
- Kiusaaminen silloin, kun se perustuu kiusatun sukupuoliin, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun
- Voimakkaat stereotyyppiin liittyen sukupuoliin tai seksuaalisuuteen ovat riskitekijä häirinnälle
  - 'pojat on poikia'
  - Tarkat normit sille, mitä on olla tyttö/poika/trans/muunsukupuolinen
  - Sukupuolivähemmistöihin, naisiin ja muihin vähemmistöihin kohdistuu enemmän sukupuoliin perustuvaa häirintää
  - Omien asenteiden tarkastelu tärkeää

Mitä seksuaalinen häirintä on?

- Seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- Epäasialliset seksuaaliset puheet, kuten kaksimieliset vitsit, homottelu, huorittelu
- Vartaltoa, pukeutumista tai intiimielämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- Epäasialliset seksuaaliset viestit, kuvat tai videot some-kanavissa
- Seksiä koskevat ehdotukset tai vaatimukset

→ Suojaikäraja 16-vuotta ja 18-vuotta, jos yllä olevat teot kohdistuvat suojaikärajaa nuorempaan henkilöön, on kyseessä rikos

Seksuaalirikos vai ei?

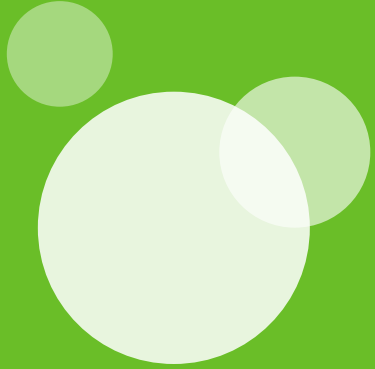
- **20-vuotias juttelee 15-vuotiaan nuoren kanssa Whatsapissa ja pyytää tätä lähettämään alastonkuvan itsestään.**
- **15-vuotias ja 17-vuotias ovat seurustelusuhteessa keskenään ja harrastavat suostumuksellista seksiä.**
- **15-vuotias lähettää kuvan omasta sukuelimestään toiselle 15 vuotiaalle. Tämä lähettää kuvan eteenpäin omalle kaverilleen.**
- **29 vuotias valmentaja on yhdynnässä 17-vuotiaan omassa valmennuksessaan olevan urheilijan kanssa.**

Seksuaalirikos vai ei?

- Ollessasi epävarma siitä, onko syytä epäillä seksuaalirikosta, konsultoi aina poliisia tai kysy neuvoa asiantuntijoilta. Voit kysyä neuvoa kertomatta uhrin tai epäillyn nimeä. On parempi kysyä asiasta kuin olla tekemättä mitään.
- Alueesi Poliisi
- Rikosuhripäivystys: <https://www.riku.fi/fi/yhteystiedot/>
- Et ole yksin-palvelu: <https://www.etoleyksin.fi/>
- SUEKin ILMO-palvelu : <https://ilmo.suek.fi/#!/>

- *Seurassa itse tehty selvittely voi haitata mahdollista rikostutkintaa*

Seksuaalisen häirinnän ja väkivallan vaikutuksia

- pelko, nöyryytys, ahdistus, neuvottomuus, syyllisyys, häpeä, itsesyytös
- masennus
- vaikeus luottaa muihin ihmisiin
- vaikutukset minäkuvaan, itsetuntoon ja myöhempään seksuaalisuuteen
- ulkopuolisuuden kokemus
- vaikeudet ja pelko osallistua harjoituksiin

Lapsella on oikeus turvalliseen harrastusympäristöön

Urheiluseuroissa tapahtuvan väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisy

Ennaltaehkäisyyn avaimet seuroissa

- **Urheilijaa suojaavat rekrytointikäytännöt:**
  - rikostaustaote, suosittelijat, seuran toimintatapoihin perehdyttäminen
- **Yhteisiin sääntöihin sitoutuminen:**
  - **seuran säännöt** (mainitaanko seuran säännöissä epäasiallinen käytös/häirintä)
  - **valmentajien säännöt**/toimintaperiaatteet (perehdytyksen yhteydessä kuitattava)
  - **lasten ja nuorten pelisäännöt** (jokainen ryhmä luo yhdessä pelisäännöt)
- **Raportointitavan ja vastuuhenkilöiden nimeäminen** (kenelle voi ilmoittaa, kuka vastaa ja tekee päätökset)

- **Henkilöstön kouluttaminen**
  - Häirinnän ja kiusaamisen ennaltaehkäisy ryhmässä
  - Seksuaalisen- ja sukupuoleen perustuva häirinnän vastaisen ilmapiirin luominen
  - Koskemisen sanoittaminen
- **Viestintä toiminnan arvoista** (vanhemmat, urheilijat, valmentajat)
  - Johtohenkilöillä tärkeä rooli, jos asioista ei puhuta, ei niitä uskalleta myöskään tuoda esille
- **Seurantakyselyt**
  - Säännöllisesti, anonyymit kyselyt antavat mahdollisuuden kertoa
- **Toimintamallien luominen puuttumiseen**

Häirinnän ja kiusaamisen ennaltaehkäisyyn askeleet ryhmässä

1. Muodosta aina kauden alussa nuorten tai lasten kanssa yhdessä pelisäännöt ryhmälle/joukkueelle.
2. Huomioi vahingollinen vuorovaikutus jo ennen kuin se muuttuu häirinnäksi tai kiusaamiseksi
3. Anna tietoa
4. Vahvista urheilijoiden puuttumisen keinoja
5. Kannusta nuoria kertomaan jos he kokevat häirintää tai kiusaamista
6. Luo häirinnän ja kiusaamisen vastaista ilmapiiriä ja toimi esimerkkinä

www.etoleyksin.fi/materiaalipankki

https://www.olympiakomitea.fi/seuratoiminta/seuran-johtaminen-ja-hallinto/hallinto-ja-kehittaminen/seuratoiminnan_palautekyselyt/

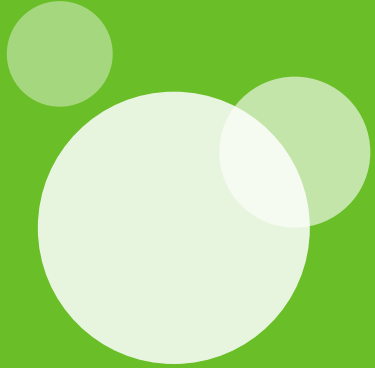

Seksuaalisen- ja sukupuoleen perustuvan häirinnän vastaisen ilmapiirin luominen

- **Vältä stereotyyppisiä kuvauksia sukupuolesta.**
  - Usein aikuisten ylläpitämää, esim. tyttöjen laji
- **Puhu neutraalisti sukupuolesta ja seksuaalisuudesta.**
- **Puutu aina loukkaavaan kielenkäyttöön sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyen.**
- **Seksuaalissävytteisistä vitseistä ja kommenteista pidättäytyminen**
- **Puhu urheilijoista aina kunnioittavasti. Heidän painoan, murrosiän kehitystä/kehittymättömyyttä tai lihaksiaan ei tule kommentoida.**
- **Pyri luomaan avoin ilmapiiri. Kerro, että urheilijat voivat kertoa kokemastaan häirinnästä luottamuksellisesti.**
- **Opetellaan yhdessä empaattista ja vastavuoroista kommunikaatiota**

- **Sanoita koskemista ja kysy siihen lupa**

- Koskeminen kuuluu eri urheilulajeihin eri tavoin
  - Turvallisuuden takaaminen, auttaminen, kannustaminen
- Sanoita koskemista ja pyydä lupa, jolloin lapsella ja nuorella on mahdollisuus myös kieltäytyä kosketuksesta
- Hyvän ja huonon kosketuksen eron ymmärtäminen
- Turvataitokasvatuksen avulla lapsi ja nuori ymmärtää, että hänellä on oikeus koskemattomuuteen ja kunnioittavaan kohteluun, sekä harrastamiseen ilman pelkoa
- Yhteiset säännöt ja yhteisymmärrys turvaavat kaikkia osapuolia

Toimintamallit puuttumiseen

Mitä sitten, jos jotain on jo tapahtunut

Puuttuminen

- Rikokset vs. huono käytös
- Lastensuojelun tarpeen arviointi
- Seuran kurinpidollinen prosessi vs. valmentaja puuttuu ryhmän sisällä
- Tärkeää on kuunnella omaa ja toisten huolta ja puuttua kaikkeen epäasialliseen käytökseen mahdollisimman hyvissä ajoin
- Tarvitaanko ulkopuolista sovittelijaa
- Kenenkään ei tarvitse jäädä yksin!
- www.etoleyksin.fi/materiaalipankki

Pohdittavaksi

Ryhmässäsi urheilevan nuoren vanhempi tulee kertomaan sinulle, että hänen lastaan jatkuvasti homotellaan pukuhuoneessa ja vihjaillaan tämän seksielämästä.

14-vuotias urheilija kertoo sinulle, että on ihastunut 27 vuotiaaseen harrastuksen ohjaajaan. Urheilija kertoo, että he olivat suudelleet ja ohjaaja oli ehdottanut seksiä. Urheilija pyytää, ettet kerro kenellekään. Hänen mielestään koko juttu on hänen vikansa, koska hän itse alkoi viestitellä ohjaajalle. Miten toimit?

Valmentaja kommentoi väsyneen oloiselle urheilijalle. ”Menikö myöhään tyttöystävän kanssa petipuuhiissa, kun noin väsyttää?” Hän myös kommentoi urheilijoiden vartaloa ikävästi ja on sanonut ”ei se naisten kaataminen onnistu jos lihakset ei pojilla ensin kasva.” Tämä ei ole ensimmäinen kerta, kun valmentaja käyttäytyy näin

Toimintaohjeet nuorten väliseen häirintään/kiusaamiseen

1. Puutu jos todistat häirintää

2. Kuuntele ja selvitä. Ota vakavasti uhrin kokemus. Ole yhteydessä vanhempiin.

3. Tue muutosta. Kun olet selvittänyt, mitä on tapahtunut, voit puuttua häirintään/kiusaamiseen ja pyrkiä lopettamaan sen.

Tue häirinnän/kiusaamisen kohdetta

Puhu häiritsijän/kiusaajan kanssa

4. Tarkista

5. Ennaltaehkäise häirinnän uusiutumista. Käy läpi ennaltaehkäisyn askeleet ryhmäsi kanssa Et ole yksin-palvelun ohjeen avulla.

→ kirjaa tehdyt toimenpiteet aina ylös

Arvioi lastensuojelun
tarve

Kohtaaminen

- **Kiitos kun kerroit. Tosi hyvin toimittu!**
- **Se mitä on tapahtunut ei ole sinun syytäsi. Vastuu on aina tekijällä.**
- **Minulla on aikaa kuunnella. Haluatko kertoa lisää siitä, mitä tapahtui?**
- **Se, mitä kerrot on vakavaa ja sinua kohtaan on toimittu väärin. On minun velvollisuuteni viedä asia eteenpäin ja katsoa, että saat tarvitsemaasi tukea.**
- **Kirjaa nuoren kanssa käymäsi keskustelu ylös.**

Miten toimitaan jos epäillään rikosta?

- Ilmoita seuran vastuuhenkilölle ja nuoren vanhemmille.
- Tee rikosilmoitus/ kysy neuvoa poliisilta. (epäily riittää)
- Tee lastensuojeluilmoitus.
- Jos tekijänä on valmentajan, poista valmentaja tehtävistään asian selvittämisen ajaksi.
- Seura voi tiedottaa, että valmentaja on poistettu tehtävistään, koska häntä epäillään epäasiallisesta käytöksestä/ seuran sääntöjen vastaisesta käytöksestä ja asiaa selvitetään.
- Kannusta keskusteluavun piiriin
- Rikosilmoituksen jälkeen, jätä selvittely poliisille

Valmentajaa epäillään häirinnästä/ muusta epäasiallisesta käytöksestä

1. Valitus/huoli vastaanotetaan ja otetaan vakavasti: tehdään kirjallinen yhteenveto.
2. Päätetään kuka tapausta käsittelee.
3. Arvioidaan rikos- ja lastensuojeluilmoituksen tarve.
4. Osapuolia kuullaan, kun ei ole syytä epäillä rikosta.
  - Alaikäisiä kuultaessa vanhemmille tulee antaa mahdollisuus olla mukana
  - Ei johdatella tai kyseenalaisteta
5. Tehdään päätökset lapsen edun ja seuran sääntöjen mukaisesti.
  - Esimerkiksi jos toimitaan ensimmäistä kertaa epäasiallisesti voidaan valmentajalle antaa varoitus ja mahdollisuus korjata käytöstään.
6. Tehdään kirjallinen yhteenveto.

<https://etoleyksin.fi/wp-content/uploads/2019/05/toimintaohjeet-seuroille-epaasiallisen-kaytoksen-tapausten-kasittelyyn.pdf>

<https://etoleyksin.fi/materiaalipankki/> (valmentajan mallisäännöt)

Tunne vastuusi

Suhtaudu aina
vakavasti ja toimi

Selkeät säännöt suojelevat
kaikkia ja auttavat puuttumisessa
sekä tilanteen käsittelyssä

Kysy neuvoa,
jos olet epävarma

Kouluttajatiedot

- Eeva Lehtinen

eeva.lehtinen@vaestoliitto.fi

050 302 5942

- Pauliina Lius

Pauliina.lius@vaestoliitto.fi

0406305386